

Een nieuw theater voor circus Elleboog

Hoe kom je zoveel mogelijk te weten over jeugdcircus, de circuswereld en vooral het nieuwe theater van Circus Elleboog in Amsterdam West? Dat doe je door tweeënehalf uur met Bert Wils te gaan praten, facilitair manager en bouwcoördinator van Elleboog, dat al ruim 60 jaar cursussen en voorstellingen organiseert. | DOOR: ERIC DE RUIJTER |

Het nieuwe theater van Circus Elleboog is sinds oktober 2012 open. De bouwkundige oplevering was begin juli. Bert Wils heeft 3,5 maand de tijd gehad om de casco opgeleverde zaal theatertechnisch in te richten. Voor hem begon het werk als bouwcoördinator 2,5 jaar geleden. In het nieuwbouwproject, ontworpen door Claus en Kaan Architecten, was het theater slechts een klein onderdeel en de mbo-school ROCvA de hoofdmoot. Elleboog was vanwege de wijze van financiering van hun deel in het project directe

licht in de zaal kwam. Ook waren er op deze etage geen toiletten bedacht. Veel van deze problemen zijn opgelost. Er kwam een enorm raam van 4,5 bij 4,5 meter, waardoor de zaal ook als cursusruimte heel prettig en open oogt. Bovendien kwam die directe opening enorm van pas om het tension grid en andere grote zaken in de inrichtingsfase naar binnen te takelen. Verder wist Wils te voorkomen dat het standaard geplande verlaagde plafond geplaatst werd. Bij plaatsing zou er onvoldoende ruimte zijn om op het tension grid te werken. Hij kwam er ook bijtijds achter dat de regiecabine was vergeten. Helaas zijn er zaken die (nog) niet gelukt zijn: zo lopen er bijvoorbeeld kabelgoten onder de rails van de kettingtakels, waardoor deze niet in hun volle lengte gebruikt kunnen worden. Dit is een klus die binnenkort nog geklaard gaat worden. Ook kreeg hij niet voor elkaar dat de lift twee uitgangen kreeg. Er is nu op de hoogte van de zaal alleen een uitgang op een hal. Het manoeuvreren met grote circusattributen zoals de trampoline richting de zaal is hierdoor lastig.

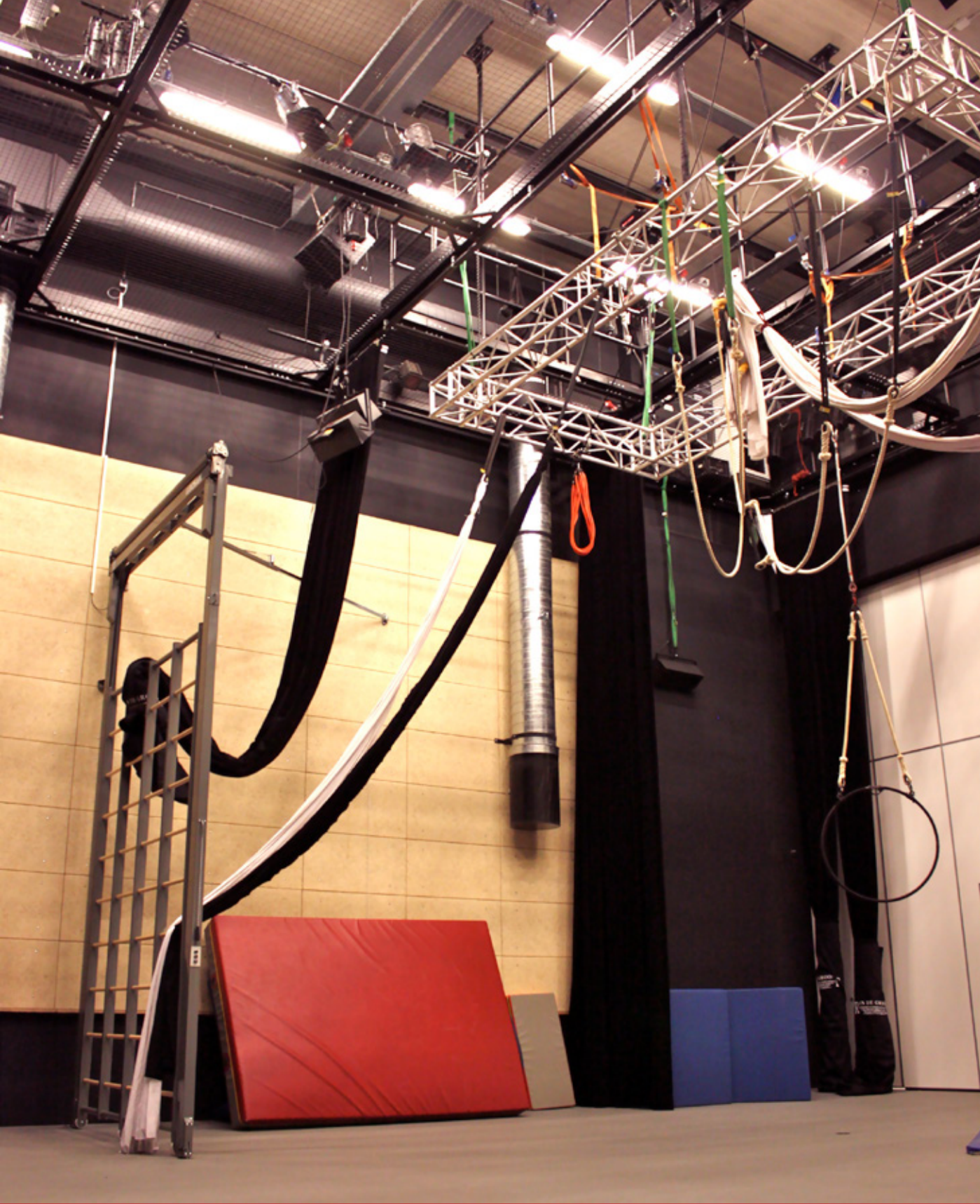
Bescheiden budget

Het was Wils gelijk duidelijk dat hij heel slim om moest gaan met het uiterst bescheiden budget van 6,5 ton voor de complete inrichting van de zaal, de kantoren, de foyer en de andere ruimtes, in totaal zo'n 1300 m². Theateradvies bv. was door de architect aangetrokken als theatertechnisch adviesbureau. Vanwege de

'De zaal is in 10 minuten om te bouwen van cursusruimte naar circustheater'

gesprekspartner in het bouwproces. Daardoor kon Wils, die al 12 jaar bij Elleboog werkt en eerder ervaring met theaterbouwprojecten had opgedaan bij het Bijlmer Parktheater, vrij veel invloed uitoefenen op de uiteindelijke uitvoering van het ontwerp. In de loop van zes jaar overleg met het Bouwfonds en woningcoöperatie Ymere zijn er vele aanpassingen door Elleboog aangegeven.

Door de beschikbare kavel was het lastig om een theater in te passen. Grote belemmering was derhalve het feit dat de zaal, die wordt gebruikt als cursus- en voorstellingruimte, daardoor op de tweede verdieping gepland was. Een handicap was ook dat er geen dag-

Het tension grid en technisch circusplafond | FOTO: © ANOUSCHKA ZANOLLA |

specifieke eisen van een circustheater paste hij in goed overleg met hen vele zaken aan.

Hij bedacht bijvoorbeeld in het tension grid een vierkante uitsparing van 3,5 x 6 meter voor een technisch circusplafond van trussen, waarin trapezes en alle andere specifieke circuszaken als tissu en lounge hangen. Hij gebruikte hiervoor het al bestaande trussysteem, dat eerst dienst deed bij de reisvoorstellingen van Elleboog. Nu hangt dit permanent in de nieuwe

zaal en wordt gedragen door de kettingtakels op rails. Na overleg met de circusdocenten werd de houten zwevende vloer in het bestek vervangen door een sportvloer. Deze is gelegd op een zwevende betonnen ondergrond. In de vloer voorzag hij ook diverse bevestigingspunten die 8 kilonewton kunnen houden voor bijvoorbeeld het bevestigen van de Chinese paal. Ook in de muren zitten ankers om van alles en nog wat aan te spannen. ►

De foyer is ontworpen door studenten van het Sandberginstituut. | FOTO: © ANOUSCHKA ZANOLLA |

Nieuwbouw Theater Circus Elleboog:

Opdrachtgever: Ymere
Ontwerp: Claus en Kaan
Theateradviseur: Theateradvies BV

Theatertechnische installaties

Tension Grid: DTS2
Trussysteem: Prolyte
Riggingmateriaal: Mennens
Telescooptribune: COS
Vloer: Descol
Licht: Controllux
Audio: Ron Vogel
Theatertextiel: Ron de Groot

Theaterzaal

Tribune: 100 zitplaatsen
Hoogte zaal onder tension grid: 7,75 meter
Speelvlak maximale breedte: 12 meter, met poten 8 meter
Speelvlak maximale diepte: 12 meter, met tussenwand 8 meter

Een circustheater in 10 minuten

De tribune voor 100 personen werd uiteindelijk door een Belgische firma, die voornamelijk aan sportzalen levert, in drie delen ontworpen. Daardoor zijn er allerlei opstellingen mogelijk en kan dan slechts één technicus de delen middels het hydraulische systeem op z'n plek zetten. En zo ontstond er met relatief heel weinig middelen een speciaal voor circus ingerichte zaal die volgens Wils in 10 minuten om te bouwen is van cursusruimte naar circustheater. Ook is het

‘De zaal is prettig gedimensioneerd, behoorlijk flexibel en heeft tal van voorzieningen voor circustechnieken’

mogelijk om in allerlei opstellingen te spelen en te repeteren: Wils liet in wat gepland stond als ‘zijtoneel’ en extra cursusruimte (afsluitbaar met een schijfdeur) ook een regiecabine inbouwen. Hierdoor kan er ook omgekeerd gespeeld worden en is er nu bijvoorbeeld doorzichtprojectie mogelijk.

Het resultaat mag er zijn. De zaal is prettig gedimensioneerd, behoorlijk flexibel en heeft tal van voorzieningen voor circustechnieken, zoals de Chinese paal, bascule, zwaaiende trapeze, trampoline en slack-line. Met poten en gesloten achterwand is er een speelvlak van 8 x 8 meter beschikbaar. De maximale breedte en diepte zijn beiden 12 meter, met een hoogte van 7,75 meter onder het tension grid. En ondanks de beschei-

den financiële mogelijkheden zijn er ook overal krachtstroompunten, bedieningspunten van de geluidsaparatuur voor de docenten en aansluitingen op het ethernetwerk. De inrichting van de theatertechniek en de keuze voor een tension grid maken het mogelijk voor de techniek om ook tijdens de cursussen, die niet zelden de hele dag door zijn, het werk te blijven doen.

Inrichting door studenten

Buiten de zaal zijn studenten van het Sandberginstituut, de masteropleiding van de Gerrit Rietveld Academie, aan het werk gegaan. Zij kregen de opdracht mee om de ontvangstruimte en foyer te ontwerpen. Vanuit verschillende opleidingsrichtingen gingen acht studenten aan de slag om tot één gezamenlijk interieurontwerp te komen. Het resultaat is een zeer kleurig en onmiddellijk in het oog springend geheel. In de receptie mobiele rood-wit gekleurde wanden, met grote in rood geschilderde letters erop en in de foyer een uit de kluiten gewassen rood-witte, vierkante constructie, die in en uit elkaar geschoven kan worden. Het kan dienst doen als podium, zitgelegenheid en speelruimte voor kinderen. Het geheel is uitgevoerd door de decorbouwers van Brandwacht en Meijer.

Amsterdamse straatschoffies

Circus Elleboog geeft al ruim 60 jaar circustrainingen aan kinderen en jongeren. Elleboog is begonnen vanuit de socialistische verheffingsgedachte door Ied Last, de vrouw van de bekende socialist Jef Last. In het trap-

penhuis van de nieuwbouw in het complex Laan van Spartaan in Amsterdam West zie je de herinneringen aan vervlogen tijden: Amsterdamse straatschoffies als clown op de hoge éénwieler. Inmiddels is Circus Elleboog uitgegroeid tot een professionele non-profit-organisatie, die een enorme hoeveelheid activiteiten ontplooit. Elleboog heeft circa 35 betaalde medewerkers en een gelijk aantal vrijwilligers. De cursussen zijn in Amsterdam alom bekend: op twintig locaties in de stad is het circus aanwezig. Naast de nieuwe locatie in West participeert Elleboog in Amsterdam Zuidoost met andere organisaties in het Bijlmer Parktheater.

Naast de cursussen realiseert de organisatie jaarlijks zo'n honderd producties van cursisten en heeft het ook nog drie voorstellingsgroepen. Tevens is de instelling nauw betrokken bij internationale samenwerkingsprojecten en bij een organisatie als Circo-mundo, een belangenstichting voor het jeugd circus in Nederland, die zich mede bezig houdt met arbeidsomstandigheden, veiligheid en kwaliteitsverbetering in het jeugd circus.

Logistiek en planning

Vanwege die hoeveelheid activiteiten zijn logistiek en planning één van de belangrijkste bezigheden

van Bert Wils en zijn technische team dat bestaat uit 9 parttimers. Per dag realiseren zij in hun nieuwe theater en op locatie ongeveer 15 activiteiten. De hele dag rijdt er een bakwagen rond met apparatuur en benodigdheden. Ook is er bijvoorbeeld permanent een team van drie personen in het kostuumatelier bezig de kostuums en rekvisieten te maken voor de vele presentaties. Er gaat bij Bert veel aandacht uit naar veiligheid. Naast hemzelf zijn er maar liefst 14 BHV'ers, voornamelijk ook docenten, omdat die naar andere locaties gaan en daar de verantwoordelijkheid hebben over de cursisten.

Bert Wils is nog lang niet klaar met de zaal en het complex. Het blijft voor hem een work in progress. Naast allerlei kleinere bouwkundige, elektrotechnische aanpassingen en afwerkingszaken die nog verricht moeten worden, is Wils bezig met het scheppen van nieuwe mogelijkheden in de zaal. Hij is op dit moment bezig met het geschikt maken van een enorme trampoline voor cursisten, waarbij de uitdaging er voor hem in zit om het gebruik zo veilig mogelijk te maken: matten rondom voldoen niet en zijn ook onhandig. Hij ontwerpt daarom nu voor de trampoline een veiligheidsnet op maat. ◀